

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ατυπη μορφή απασχόλησης και συνεταιρισμοί πλατφόρμας στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού της βιομηχανίας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2022/C 152/06)

Εισηγητής: ο κ. **Giuseppe GUERINI**

Συνεισηγητής: ο κ. **Erwin DE DEYN**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	25.3.2021
Νομική βάση	Άρθρο 32 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο όργανο	Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI)
Εγκρίθηκε από το τμήμα	10.11.2021
Εγκρίθηκε από την ολομέλεια	8.12.2021
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	565
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	219/0/10

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η οικονομία των ψηφιακών πλατφορμών είναι ένα ταχέως διευρυνόμενο φαινόμενο, το οποίο ξεπερνά τα σύνορα της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Με την ανάπτυξη αυτού του φαινομένου έχουν επίσης πολλαπλασιαστεί οι μορφές εργασιακών σχέσεων για τα άτομα που εργάζονται μέσα από αυτές τις πλατφόρμες: σχέσεις αυτοαπασχόλησης, ασυνεχείς σχέσεις συνεργασίας, εξατομικευμένες συμβάσεις εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, οι συνεταιρισμοί που δημιουργούνται μεταξύ εργαζομένων μπορούν να αποτελέσουν ένα ενδιαφέρον βοήθημα για τη σταθεροποίηση των σχέσεων εργασίας που ενεργοποιούνται μέσω ψηφιακών πλατφορμών.

1.2. Δεδομένης της κλίμακας του φαινομένου, η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμο και απαραίτητο να συντονίσουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη την εφαρμογή των κατάλληλων ρυθμίσεων με σκοπό να εξασφαλιστεί ισορροπία μεταξύ των αναγκών καινοτομίας και προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων των ψηφιακών πλατφορμών, όπως το πράττουν ήδη για τους καταναλωτές και τους χρήστες στα σχέδια κανονισμών σχετικά με την πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες και την πράξη για τις ψηφιακές αγορές.

1.3. Οι ψηφιακές πλατφόρμες προωθούν επίσης την ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρήσεων που μπορούν να διευρύνουν τις δυνατότητες της ενεργού συμμετοχής πολλών ατόμων σε νέες ψηφιακές αγορές. Μεταξύ αυτών των μορφών επιχειρήσεων, οι συνεταιριστικές μορφές είναι ιδιαίτερα ελκυστικές για την προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχής στη διαχείριση των ψηφιακών πλατφορμών.

1.4. Μάλιστα, η συνεταιριστική μορφή επιτρέπει την ανάπτυξη επιχειρήσεων που δημιουργούνται από αυτοαπασχολούμενους, των οποίων η φιλοδοξία είναι η διατήρηση της αυτονομίας και της δημιουργικότητάς τους, με παράλληλη βελτίωση του εισοδήματος, των συνθηκών εργασίας και της πρόσβασής τους στην κοινωνική προστασία, αποφεύγοντας ατυπικές μορφές εργασίας.

1.5. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η συνεταιριστική μορφή μπορεί να συνδυάζει τα χαρακτηριστικά των ψηφιακών πλατφορμών με το συνεταιριστικό μοντέλο οργάνωσης της εργασίας, αλλά επιτρέπει επίσης, όταν το απαιτούν οι συνθήκες, τη διατήρηση του καθεστώτος του υπαλλήλου για τους απασχολούμενους συνεταιρείους, με την κάλυψη όλων των εγγυήσεων που προβλέπονται για τους εργαζομένους βάσει των συλλογικών συμβάσεων εργασίας.

1.6. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη της ΕΕ και τους φορείς του κοινωνικού διαλόγου, να αναλάβουν πρωτοβουλίες που θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη συνεταιρισμών πλατφόρμας που, μέσω των νέων τεχνολογιών, θα μπορούσαν να ενισχύσουν το επιχειρηματικό πνεύμα μέσω της συγκέντρωσης νέων εργαζομένων και επιχειρηματιών σε συνεταιρισμούς.

1.7. Η αποτελεσματική υλοποίηση αυτών των πρωτοβουλιών απαιτεί τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Ως εκ τούτου, ο κοινωνικός διάλογος μπορεί να διαδραματίσει κείμενο ρόλο, και για τον λόγο αυτό η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να αναλάβει δράση για την προώθηση των συνεταιρισμών πλατφόρμας.

1.8. Οι ψηφιακές πλατφόρμες δεν γνωρίζουν χερσαία σύνορα. Επιπλέον, η αρχή της χώρας καταγωγής ισχύει στο έδαφος της ΕΕ. Η επιτυχία αυτών των πρωτοβουλιών εξαρτάται από την κοινή κατανόηση και εφαρμογή των θεμάτων αυτών. Η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί προσοχή στον κίνδυνο κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς, ο οποίος θα έθετε σε μειονεκτική θέση τόσο τις πλατφόρμες όσο και τους εργαζομένους σε αυτές.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί χρήσιμο, κατά την υλοποίηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ψηφιακή μετάβαση, να συμπεριληφθούν πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της δημιουργίας συνεταιρισμών διαχείρισης ψηφιακών πλατφορμών, με στόχο επίσης την προώθηση της συλλογικής ιδιοκτησίας των ψηφιακών υπηρεσιών, των δεδομένων και των τεχνολογικών υποδομών, ώστε να καταστεί δυνατή η μεγαλύτερη διαφοροποίηση του οικονομικού περιβάλλοντος και η εξάπλωση της οικονομικής δημοκρατίας.

1.10. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι συνεταιρισμοί, ως αυτόνομες οργανώσεις ατόμων που ενώθηκαν οικειοθελώς για να καλύψουν τις κοινές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές τους ανάγκες μέσω μιας δημοκρατικής και συμμετοχικής οργάνωσης, αποτελούν ενδιαφέρουσα λύση στα προβλήματα διαχείρισης και δημοκρατικού ελέγχου των ψηφιακών πλατφορμών.

1.11. Η ΕΟΚΕ ζητά οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη ρύθμιση του καθεστώτος των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες να εκπονηθούν προσεκτικά με τη συνεκτίμηση της καινοτομίας, ώστε να συμβάλουν στην υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, χωρίς να παραβλέπεται η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Ειδικότερα, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε τα άτομα που εργάζονται για ψηφιακές πλατφόρμες να είναι καταρτισμένα και ικανά για την καλύτερη κατανόηση και τον καλύτερο έλεγχο του τρόπου εφαρμογής των αλγορίθμων που ρυθμίζουν την πρόσληψη των εργαζομένων.

2. Εισαγωγή και ιστορικό πλαίσιο

2.1. Κατά τη διαδικασία του γρήγορου μετασχηματισμού της οικονομίας και των επιχειρήσεων, η ψηφιοποίηση έχει αποκτήσει βασικό στρατηγικό ρόλο, σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι διάχυτη σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, καλύπτοντας ολόκληρο τον κύκλο της αξιακής αλυσίδας προϊόντων και υπηρεσιών, με τη συμμετοχή τόσο μεγάλων όσο και μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Οι συνέπειες στον κόσμο της εργασίας, όσον αφορά τις νέες ευκαιρίες και τις νέες προκλήσεις, είναι σημαντικές τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς την ταχύτητα με την οποία επέρχονται οι αλλαγές.

2.2. Νέες μορφές εργασίας και οργάνωσης επιχειρήσεων εμφανίζονται ως αποτέλεσμα του γρήγορου ψηφιακού μετασχηματισμού. Η εργασία σε πλατφόρμες απαιτεί, μεταξύ άλλων, νέες και ευέλικτες λύσεις τις οποίες τα ισχύοντα νομικά πλαίσια δεν είναι πάντα σε θέση να ρυθμίζουν.

2.3. Ο γρήγορος μετασχηματισμός που βρίσκεται σε εξέλιξη έχει αποκαλύψει κενά όσον αφορά την ασφάλεια δικαίου· γι' αυτό ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις είναι σημαντικά ζητούμενα, ως πλαίσιο για τη διαπραγμάτευση των νέων κανόνων ρύθμισης της εργασίας σε ψηφιακές πλατφόρμες. Πολλά κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για να αποσαφηνίσουν το καθεστώς απασχόλησης ενός ατόμου που εργάζεται μέσω ψηφιακών πλατφορμών. Υπό αυτή την έννοια, το ρυθμιστικό έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα πρέπει να ενθαρρύνει συμφωνίες ικανές να προσαρμοστούν στις αλλαγές της αγοράς εργασίας, με την παράλληλη εξασφάλιση των απαραίτητων εγγυήσεων για την κοινωνική προστασία των εργαζομένων.

2.4. Αν και το φαινόμενο των ψηφιακών πλατφορμών αφορά ευρύ φάσμα μοντέλων που μπορεί να περιλαμβάνει τα κοινωνικά δίκτυα, τους ιστοτόπους ηλεκτρονικού εμπορίου, τους ιστοτόπους χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης ή την πρόσβαση σε πόρους και δεδομένα και τη διαχείρισή τους, στην παρούσα γνωμοδότηση θα εξεταστεί η προοπτική της εργασίας και θα αναφερθούν ιδίως εταιρείες που λειτουργούν μέσω εφαρμογών ή ιστοτόπων. Ειδικότερα, θα ληφθεί υπόψη ο ειδικός τύπος των ψηφιακών πλατφορμών με συνεταιριστική μορφή.

2.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διερευνά τις επιπτώσεις στις συνθήκες των εργαζομένων σε πλατφόρμα μέσω διαβούλευσης, που ξεκίνησε σε μια πρώτη φάση στις 24 Φεβρουαρίου και σε μια δεύτερη φάση μεταξύ 15 Ιουνίου και 15 Σεπτεμβρίου 2021. Με αυτές τις διαβουλεύσεις, η Επιτροπή ζητά από τους κοινωνικούς εταίρους δήλωση σχετικά με το αν θα λάβουν ή όχι νομοθετικά μέτρα. Η διαβούλευση προσδιορίζει τους εξής επτά τομείς παρέμβασης: 1. καθεστώς απασχόλησης, 2. συνθήκες εργασίας, 3. πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, 4. πρόσβαση στην εκπροσώπηση και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, 5. διασυνοριακή διάσταση, 6. αλγοριθμική διαχείριση, 7. συνεχής επιμόρφωση και επαγγελματικές ευκαιρίες για άτομα που εργάζονται σε πλατφόρμες.

2.6. Οι ψηφιακές πλατφόρμες δημιουργούν έναν «εικονικό χώρο» στον οποίο πραγματοποιούνται αλληλεπιδράσεις και ανταλλαγές που είναι κάτι περισσότερο από μια απλή συνάντηση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, που μπορεί να ασκήσουν μια ολοένα και πιο αναβαθμισμένη δύναμη ελέγχου και επιρροής στους εργαζομένους, τους προμηθευτές και τους χρήστες, προσφέροντας νέες υπηρεσίες στους πελάτες και νέες επιλογές απασχόλησης. Αυτό είναι δυνατό μέσω της χρήσης συστημάτων κατάρτισης προφίλ και ευρείας χρήσης των δεδομένων, με την εφαρμογή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης και αλγορίθμων που καθορίζονται από εκείνους που διαχειρίζονται τις πλατφόρμες.

2.7. Μέσα από μια εξελιγμένη πολιτική μάρκετινγκ που κάνει τους ανθρώπους που δρουν σε πλατφόρμες να αισθάνονται απατηλά πρωταγωνιστές μιας οριζόντιας κοινής διαδικασίας, οι πλατφόρμες προτείνουν και προσδιορίζονται ως χώροι συνάντησης για μια άμεση και ενδιάμεση σχέση, αλλά που στην πραγματικότητα δεν είναι ποτέ εντελώς αποκεντρωμένοι ούτε ποτέ ουδέτεροι· αντίθετα, αποτελούν ενεργό αντικείμενο της διαμεσολάβησης, με καθιερωμένες ιεραρχίες, αν και συχνά δεν είναι εμφανείς.

2.8. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σύνολο ενωσιακής και εθνικής νομοθεσίας που καλύπτει διάφορες μορφές απασχόλησης, οι πλατφόρμες δεν προσαρμόζονται πάντα εύκολα στην εφαρμογή και την υλοποίηση αυτών των κανονιστικών πλαισίων. Η ενημέρωση, ο διάλογος και η αμοιβαία μάθηση θα πρέπει να ενθαρρυνθούν προκειμένου να διευκολυνθεί και να υποστηριχθεί μια ισχυρή και βιώσιμη ανάπτυξη των ψηφιακών πλατφορμών και να αυξηθεί η συνεργασία και η εμπιστοσύνη μεταξύ των φορέων της ψηφιακής αγοράς. Ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις μπορούν να ρυθμίσουν καλύτερα τις ταχέως μεταβαλλόμενες καταστάσεις απ, ότι οι βιαστικές νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να εμποδίσουν την καινοτομία.

2.9. Σε κάθε περίπτωση, παραμένει σαφές ότι μια σωστή ρύθμιση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις σημαντικές καινοτομίες που μπορούν να προέλθουν από τις ψηφιακές τεχνολογίες και την αναγνώριση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε αυτές τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Η ανάληψη δράσης για την αλλαγή σημαίνει ενεργό προσανατολισμό του αναπτυξιακού μοντέλου, το οποίο, κατά την άποψή μας, πρέπει απαραίτητα να επικεντρώνεται κυρίως στο περιβάλλον και την κοινωνία.

2.10. Στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού που λαμβάνει χώρα σε ολόκληρο τον κόσμο, πρέπει να αναληφθεί κατάλληλη δράση σε όλα τα επίπεδα για τη στήριξη της ανάπτυξης μιας βιώσιμης ψηφιακής μετάβασης, η οποία θα διέπεται από ένα κατάλληλο και σαφές ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο για τους διάφορους φορείς της ψηφιακής αγοράς και ιδίως της αγοράς που αντιπροσωπεύεται από πλατφόρμες. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν αρχίσει να ασχολούνται με το θέμα αυτό με διάφορους τρόπους ⁽¹⁾ και η ΕΟΚΕ έχει ήδη υιοθετήσει αρκετές γνωμοδοτήσεις σχετικά με τα φορολογικά ζητήματα ⁽²⁾, τη ρύθμιση της ψηφιακής αγοράς ⁽³⁾, και τα εργασιακά ζητήματα ⁽⁴⁾.

2.11. Σε ένα γενικό πλαίσιο μεταβαλλόμενων συνθηκών εργασίας, ολοένα και περισσότεροι αυτοαπασχολούμενοι είναι σε θέση να παρέχουν τις υπηρεσίες τους μέσω ψηφιακών πλατφορμών, όπως επισημαίνεται στην εκτίμηση επιπτώσεων που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα τέλη Ιανουαρίου 2021 ⁽⁵⁾. Η έλλειψη κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου ενέχει τον κίνδυνο προσφυγής σε αθέμιτες μορφές αυτοαπασχόλησης οι οποίες, ως τέτοιες, πρέπει να πληρούν κριτήρια όπως: αυτονομία, ελεύθερη έκφραση της βούλησης συμμετοχής των μερών, αυτοδιάθεση στην οργάνωση της εργασίας και ανεξαρτησία.

2.12. Η ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δείχνει ότι τα άτομα που εργάζονται σε διάφορες πλατφόρμες ενδέχεται να μην έχουν επαρκή ενημέρωση και κατανόηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι αλγόριθμοι για τη λήψη ορισμένων αποφάσεων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις συνθήκες εργασίας τους. Η έλλειψη κατανόησης και ενημέρωσης μπορεί να είναι προβληματική, ιδιαίτερα όσον αφορά την ψηφιακή επιτήρηση και τη διαχείριση δεδομένων, εφόσον ο αλγοριθμικός σχεδιασμός και η αντίστοιχη διαχείριση επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας. Γι' αυτό είναι απαραίτητος ο κοινωνικός διάλογος.

2.13. Επίγνωση και ασφάλεια δικαίου σχετικά με τις συμβάσεις εργασίας που εφαρμόζονται στους εργαζομένους σε πλατφόρμες —που να εγγυώνται αξιοπρεπείς απολαβές και πρόσβαση στην κοινωνική προστασία και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις— αποτελούν αναγκαιότητα τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τους εργαζομένους. Η ίδια ανάγκη για σαφήνεια υπάρχει όσον αφορά τα κριτήρια για τα προσόντα του επιχειρηματία και του αυτοαπασχολούμενου. Η ΕΟΚΕ προέβη σε σαφή δήλωση σχετικά με τα ζητήματα αυτά στη γνωμοδότηση της SOC 645/2021 με θέμα «Αξιοπρεπής εργασία στην οικονομία των πλατφορμών», την εκπόνηση της οποίας αιτήθηκε η γερμανική Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2020.

⁽¹⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/data/platform-economy/dossiers>

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα με θέμα «Η φορολόγηση στη συνεργατική οικονομία — υποχρεώσεις αναφοράς» (πρόσθετη γνωμοδότηση) (EE C 364 της 28.10.20209, σ. 62).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράξη για τις ψηφιακές αγορές» (EE C 286 της 16.7.2021, σ. 64).

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οδηγία για τους όρους εργασίας» EE C 283 της 10.8.2018, σ. 39.

⁽⁵⁾ Αρχική εκτίμηση των επιπτώσεων — Συλλογικές διαπραγματεύσεις για αυτοαπασχολούμενους — πεδίο εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ, 6.1.2021. Βλέπε https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Collective-bargaining-agreements-for-self-employed-scope-of-application-EU-competition-rules_el.

2.14. Στο πλαίσιο της οικονομίας των ψηφιακών πλατφορμών, όπως αναγνωρίζει η ίδια η Επιτροπή, οι συνεταιρισμοί δημιούργησαν με επιτυχία μοντέλα που επιτρέπουν έναν ενάρετο συνδυασμό επιχειρηματικότητας, κοινωνικών δικαιωμάτων και κατάλληλων συνθηκών εργασίας ⁽⁶⁾.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Οι ισχυροί και γρήγοροι μετασχηματισμοί που συνδέονται με την ψηφιοποίηση της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής συνεπάγονται νέες απαιτήσεις για ευελιξία και ταχύτητα προσαρμογής, οι οποίες διευρύνουν επίσης την επιλογή των αυτόνομων μορφών εργασίας, αν και μερικές φορές οδηγούν σε νέες μορφές κατακερματισμού και κατάτμησης της εργασίας, όχι μόνο ως διαδικασία καταναλωμένη σε φάσεις (όπως στις κλασικές αλυσίδες συναρμολόγησης), αλλά και με χωρική και χρονική κατανομή, διαταράσσοντας συχνά τη διάκριση μεταξύ του χρόνου εργασίας και του χρόνου ζωής των ατόμων που συμμετέχουν σε ορισμένες από αυτές τις διαδικασίες.

3.2. Οι πτυχές αυτές αποτελούν μέρος ενός σύνθετου φαινομένου, συμπεριλαμβανομένων των επαγγελματιών υψηλής ειδίκευσης, στα οποία ανατίθενται τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας μέσω ανεξάρτητων συμβάσεων ή «ελεύθερων επαγγελματιών». Για παράδειγμα, εννοούμε ολόκληρο τον κόσμο των προγραμματιστών υπολογιστών, των αναλυτών δεδομένων και των φορέων ανάπτυξης εφαρμογών, ή όλων των παρόχων συμπληρωματικών υπηρεσιών που είναι ολόενα και πιο αποκεντρωμένοι.

3.3. Η κρίση της νόσου COVID-19 κατέδειξε ότι η ορθή εφαρμογή και ενεργοποίηση των ενωσιακών και εθνικών κανόνων, που να αναγνωρίζουν την ανάγκη προστασίας των εργαζομένων στο πλαίσιο των λεγόμενων «άτυπων συμβάσεων» ⁽⁷⁾, παραμένει ανοικτή πρόκληση σε πολλά κράτη μέλη.

3.4. Η εμφάνιση των ψηφιακών πλατφορμών ως μέσου πρόσληψης εργαζομένων έχει σε πολλές περιπτώσεις τη χρήση μορφών σύναψης συμβάσεων με τον τύπο της αυτοαπασχόλησης, ακόμη και όταν οι δραστηριότητες δεν ασκούνται πραγματικά με αυτονομία και ανεξαρτησία. Υπήρξαν επίσης περιπτώσεις στις οποίες η προσέγγιση αυτή ανταποκρινόταν περισσότερο στην ανάγκη περιορισμού του κόστους εργασίας παρά στη μεγιστοποίηση της αυτονομίας στην οργάνωση της εργασίας. Έτσι, έχουν αυξηθεί οι νομικές διαφορές στα δικαστήρια σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Από την άλλη πλευρά, είναι σαφές ότι ένα τόσο ταχέως μεταβαλλόμενο φαινόμενο δεν μπορεί να διευθετηθεί με δικαστικά μέσα και δικαστικές διαδικασίες, αλλά απαιτεί την εξεύρεση εφαρμόσιμων λύσεων που να αποτυπώνουν και να ερμηνεύουν σωστά τις βαθιές αλλαγές που συντελούνται.

3.5. Σε αυτό το πλαίσιο, η συνεταιριστική μορφή επιτρέπει την ανάπτυξη επιχειρήσεων που δημιουργούνται από αυτοαπασχολούμενους (όπως οι συνεταιρισμοί αυτοαπασχολούμενων), επιδίωξη των οποίων είναι η διατήρηση της αυτονομίας και της δημιουργικότητάς τους, με παράλληλη βελτίωση του εισοδήματος, των συνθηκών εργασίας και της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Επιπλέον, η πιο κλασική μορφή συνεταιρισμού (η μορφή των συνεταιρισμών εργαζομένων) μπορεί να συνδυάζει τα χαρακτηριστικά των ψηφιακών πλατφορμών με το οργανωτικό μοντέλο της συναφούς εργασίας, το οποίο χαρακτηρίζεται από δημοκρατική δομή και από τις διασφαλίσεις που παρέχονται στους εργαζομένους στο πλαίσιο των εθνικών συμβάσεων εργασίας.

3.6. Ο συνεταιρισμός πλατφόρμας είναι μια εταιρεία με συνεταιριστική μορφή και δημοκρατική διοίκηση, με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, η οποία, μέσω μιας υποδομής πληροφορικής και πρωτοκόλλων που διασυνδέουν διάφορες —σταθερές και κινητές— συσκευές, οργανώνει την παραγωγή και την ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών.

3.7. Όπως κάθε συνεταιρισμός, οι συνεταιρισμοί πλατφόρμας ανήκουν και διοικούνται από εκείνους που εξαρτώνται περισσότερο από αυτούς, εν προκειμένω τους εργαζομένους, τους χρήστες και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Φυσικά, αυτό γίνεται λαμβάνοντας υπόψη το κατάλληλο συμβατικό πλαίσιο των εργαζομένων-μελών τόσο στην περίπτωση που εργάζονται ως εργαζόμενοι όσο και στην περίπτωση που αποκτούν το καθεστώς των αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων.

3.8. Το συνεταιριστικό μοντέλο, πέραν του χαρακτηρισμού της εταιρικής μορφής και της σχέσης μεταξύ των φορέων, επηρεάζει αποφασιστικά τις ροές λήψης αποφάσεων του λειτουργικού αλγορίθμου και προσφέρεται επίσης για «καλύτερη κατανομή των οφελών μεταξύ παραγωγών/παρόχων υπηρεσιών και θα συμπεριλαμβάνουν τους πολίτες/καταναλωτές στη διακυβέρνηση, τη λήψη αποφάσεων και τον καταμερισμό των οφελών», όπως προτάθηκε πρόσφατα στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ NAT/794 ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Ένα εμβληματικό παράδειγμα περιλαμβάνει τους συνεταιρισμούς που συνδέονται με την ομοσπονδία CoopCycle. Πρόκειται πράγματι για συνεταιρισμούς διανομών με δίκυκλο που είναι μέλη του συνεταιρισμού τους, ο οποίος με τη σειρά του μοιράζεται με άλλους συνεταιρισμούς σε άλλες πόλεις το λογισμικό που επιτρέπει τις συναλλαγές και την αντιστοίχιση μεταξύ εργαζομένων, προμηθευτών και χρηστών: <https://coorpcycle.org/en/>.

⁽⁷⁾ Η άτυπη απασχόληση είναι μια έννοια που τις τελευταίες δεκαετίες τυγχάνει ολοένα και μεγαλύτερης πολιτικής προσοχής. Βλέπε για παράδειγμα τη μελέτη All For One: <https://cecop.coop/works/cecop-report-all-for-one-reponse-of-worker-owned-cooperatives-to-non-standard-employment>.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ψηφιοποίηση και βιωσιμότητα: υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκη δράσης από τη σκοπιά της κοινωνίας των πολιτών» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 187).

3.9. Υπό το πρίσμα αυτό, η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, που να συγκεντρώνουν τους εν λόγω εργαζομένους σε συνεταιρισμούς, ενδέχεται να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων μορφών επιχειρήσεων. Η συγκέντρωση είναι επωφελής για όσους συμμετέχουν σε αυτές τις δραστηριότητες, τόσο από την άποψη της επέκτασης των επιχειρηματικών ευκαιριών (τόσο μεταξύ τους όσο και εξωτερικά) όσο και από την άποψη συνένωσης του κόστους και των οφελών. Συχνά, όταν το επιτρέπει η εθνική νομοθεσία, οι συνεταιρισμοί αυτοί παρέχουν τη δυνατότητα στα αυτοαπασχολούμενα μέλη τους να έχουν πρόσβαση στα υφιστάμενα συστήματα κοινωνικής προστασίας.

3.10. Το επιχειρηματικό πνεύμα, οι επιχειρηματικές δεξιότητες και η αυτοεπιχειρηματικότητα αποτελούν τους βασικούς μοχλούς ανάπτυξης. Ωστόσο, είναι δύσκολο να ιδρυθούν προσωπικές επιχειρήσεις και, κυρίως, από νέους: Για τον λόγο αυτό, είναι ενδιαφέρον να αναπτυχθούν αυτές οι μορφές συνεταιρισμών που, χάρη στις νέες τεχνολογίες, μπορούν να στηρίξουν την επιχειρηματική τάση μέσω της συγκέντρωσης νέων εργαζομένων σε συνεταιρισμούς, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς τους (μισθωτοί ή αυτοαπασχολούμενοι).

3.11. Οι εργασιακές ρυθμίσεις και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης που έχουν αναπτυχθεί σύμφωνα με την τυπική απασχόληση δεν φαίνεται να είναι σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες των εργαζομένων που εργάζονται με ατυπικές συμβάσεις, αλλά χρειάζονται κοινωνική προστασία και κατάλληλες μορφές συλλογικών διαπραγματεύσεων. Πολλές από τις προκλήσεις που θέτει σήμερα ο μετασχηματισμός και η ψηφιοποίηση της εργασίας ενθάρρυναν τους συνεταιρισμούς να ανταποκρίνουν στις ανάγκες των εργαζομένων που δεν καλύπτονται από τις τρέχουσες θεσμικές ρυθμίσεις, ενώ παράλληλα καταβάλλουν προσπάθειες για την αύξηση της αυτοαπασχόλησης των εργαζομένων, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των εργαζομένων στο μετοχικό κεφάλαιο.

3.12. Όσον αφορά τους εργαζομένους που επιθυμούν να εξασφαλίσουν την αυτονομία τους (δηλαδή να μην ληφθεί υπόψη το φαινόμενο των ψευδοαυτοαπασχολούμενων), πρόσφατα εμφανίστηκαν νέα συνεταιριστικά μοντέλα ως απάντηση στη σημαντική αύξηση των νέων μορφών εργασίας. Αυτές οι νέες μορφές συνεταιρισμών μπορούν να αποτελέσουν εξαιρετικό εργαλείο για την προώθηση της μεγαλύτερης διάδοσης των επιχειρηματικών δεξιοτήτων και της συνένωσης του κόστους και των οφελών. Ειδικότερα, χάρη στις νέες τεχνολογίες, κάποιες μορφές νέας οικονομίας, όπως η λεγόμενη οικονομία των πλατφορμών, θα μπορούσε να βρει στο συνεταιριστικό εργαλείο τον τρόπο με τον οποίο πολλοί αυτοαπασχολούμενοι να μπορούν να καταστούν και ιδιοκτήτες αυτών των πλατφορμών και, ως εκ τούτου, να αποφευχθούν ορισμένες αρνητικές τάσεις διασποράς⁽⁹⁾.

3.13. Η βασική ιδέα των συνεταιρισμών πλατφόρμας είναι σαφής: νέα επιχειρηματικά μοντέλα που βασίζονται στο Διαδίκτυο και σε διαδικτυακές πλατφόρμες μπορούν να συνδυαστούν με το συνεταιριστικό μοντέλο παρέχοντας ιδιοκτησία και εξουσία ελέγχου στα ίδια άτομα που χρησιμοποιούν και εργάζονται μέσω των διαδικτυακών πλατφορμών. Αυτές οι καινοτόμες μορφές επιχειρήσεων μπορούν να αυξήσουν την καλή απασχόληση στην οικονομία των πλατφορμών και να καταστήσουν την ψηφιακή οικονομία πιο συμμετοχική.

3.14. Ως εκ τούτου, οι συνεταιριστικές ψηφιακές πλατφόρμες δημιουργούν ένα «επιχειρηματικό μοντέλο» που χρησιμοποιεί ψηφιακές τεχνολογίες, ιστοτόπους και κατανομημένες εφαρμογές για φορητές συσκευές, βασίζοντας τη λειτουργία τους στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων και στη συνιδιοκτησία των ενδιαφερόμενων μερών.

3.15. Με τον τρόπο αυτό, η νομική μορφή ενός συνεταιρισμού, οργανωμένου σε ψηφιακές πλατφόρμες, προωθεί αποτελεσματικά και την οργάνωση υπηρεσιών ανταλλαγής και ιδιοκτησίας δεδομένων, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται ολόενα και περισσότερο από εταιρείες και ιδίως ΜΜΕ, οι οποίες με μεγαλύτερη δυσκολία μπορούν να αποκτήσουν ενδιάμεσους φορείς για τη διαχείριση και την ανταλλαγή δεδομένων, επιτρέποντας, για παράδειγμα, σε ομαδοποιημένες ΜΜΕ να διατηρήσουν τη διαχείριση αυτών των δομών.

3.16. Το δυναμικό αυτό δεν έχει διαφύγει την προσοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία, στο άρθρο 9 της πρότασης κανονισμού για την ευρωπαϊκή διακυβέρνηση των δεδομένων, που υποβλήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2020, προβλέπει ρητά τη δυνατότητα οργάνωσης «υπηρεσιών συνεταιρισμών δεδομένων», όπως επισημαίνει και η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της INT/921⁽¹⁰⁾.

3.17. Σχετικά με τη λειτουργία εκδημοκρατισμού της ψηφιακής οικονομίας, την οποία μπορούν να επιτελέσουν οι συνεταιρισμοί, σημαντική αναφορά υπάρχει και στην έκθεση του 2019⁽¹¹⁾ των Ηνωμένων Εθνών για την ψηφιακή οικονομία και, πιο πρόσφατα, σε μια έκθεση της ΔΟΕ⁽¹²⁾.

3.18. Είναι σημαντικό να παρέχονται στα άτομα που εργάζονται σε διάφορες πλατφόρμες τα μέσα που να καθοδηγούν την καριέρα τους και να τους επιτρέπουν την επαγγελματική ανέλιξη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ανεξάρτητα από το καθεστώς απασχόλησης των ατόμων που εργάζονται και/ή παρέχουν υπηρεσίες μέσω ψηφιακών πλατφορμών, θα πρέπει να υποστηρίζονται με δραστηριότητες συνεχούς επιμόρφωσης και επανειδίκευσης καθώς και για πρόσβαση στην κοινωνική προστασία και ειδικότερα στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία.

⁽⁹⁾ <https://cecop.coop/works/cecop-report-all-for-one-reponse-of-worker-owned-cooperatives-to-non-standard-employment>

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Διακυβέρνηση δεδομένων» (ΕΕ C 286 της 16.7.2021, σ. 38).

⁽¹¹⁾ https://unctad.org/system/files/official-document/der2019_en.pdf

⁽¹²⁾ <https://www.ilo.org/global/research/global-reports/weso/2021/lang-en/index.htm>

3.19. Το μοντέλο των ψηφιακών πλατφορμών, ακόμη και σε συνεταιριστική μορφή, μπορεί να εφαρμοστεί για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της προσβασιμότητας σε προσφορές εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, οι οποίες μπορούν να διευκολύνουν την εξατομικευμένη μάθηση.

3.20. Η ευρεία διάδοση μέσω ψηφιοποίησης όχι μόνο των εργασιακών δραστηριοτήτων, αλλά και πολλών πτυχών της καθημερινής ζωής, απαιτεί την ευρεία δυνατότητα απόκτησης βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων. Οι φορείς του κοινωνικού διαλόγου και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να ευνοήσουν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε αυτόν τον τομέα προκειμένου να προωθήσουν την αμοιβαία μάθηση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με το δυναμικό της ψηφιοποίησης της οικονομίας. Η συνεχής επιμόρφωση των εργαζομένων πρέπει να αποτελεί το πρωταρχικό πλαίσιο προώθησης του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2021.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG
